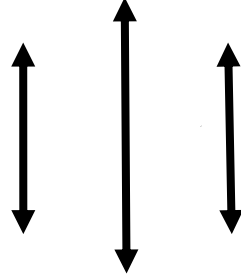

लिखु गाउँपालिकाको
आर्थिक वर्ष ०७९/०८० का लागि बाह्रौँ गाउँ
सभामा प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम

मिति: २०७९/०३/१० गते

लिखु गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

यसम, ओखलढुंगा

प्रदेश नं. ०१, नेपाल

प्रस्तोता

अस्मिता थापा

उपाध्यक्ष

सभाध्यक्ष ज्यू,

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीलाई स्थानीय तह देखि नै सुदृढीकरण गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायीक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न नेपालको संविधान वमोजिम गठित स्थानीय सरकारको उप-प्रमुखको रूपमा लिखु गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७९/०८० को नीति तथा कार्यक्रम भर्खरै निर्वाचित भएर आएको अवस्थामा गरिमामय यस सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा मैले गौरव महसुस गरेको छु ।

यस घडीमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनाका लागि बिभिन्न समयमा भएका आन्दोलनमा जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शहीदहरु तथा नेपालको प्रजातान्त्रिक, बाम लोकतान्त्रिक आन्दोलनका शिखर पुरुषहरु स्वर्गीय पुष्पलाल श्रेष्ठ, वीपी कोइराला, मदन भण्डारी, मनमोहन अधिकारी, जीवराज आश्रित लगायत अग्रजहरुप्रति भावपूर्ण श्रद्धान्जली अर्पण गर्दछु ।

आज यस रोष्टमबाट गाउँपालिका उपाध्यक्षको रूपमा पहिलो पटक वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम पेश गर्दै गर्दा म नेपालमा स्थानीय सरकारको जग स्थापना गर्ने जनसहभागितामूलक कार्यक्रम ग्रामिण स्वालम्बन, पहिलो लोकप्रिय आफ्नो गाउँ आफैं बनाउँ कार्यक्रम शुरुआत गर्ने तत्कालीन प्रधानमन्त्री द्वय स्वर्गीय गिरिजा प्रसाद कोइराला, मनमोहन अधिकारीलाई विशेष स्मरण गर्न चाहान्छु ।

२०५२ सालको मनमोहन अधिकारी सरकारले थालेको आफ्नो गाउँ आफैं बनाउँ कार्यक्रम पछि गएर स्थानीय स्वायत्त शासन हुँदै ऐतिहासिक संविधानसभाबाट तत्कालीन राष्ट्रप्रमुख रामवरण यादवद्वारा जारी भएको संविधानले हामीलाई अधिकार सम्पन्न स्थानीय तह दिएको छ । आज हामीले स्थानीय सरकार र स्थानीय संसद दुवै अभ्यास गर्न पाएका छौं ।

सिमित साधन स्रोत र सिमितताबीच हामीले अब समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको राष्ट्रिय आकांक्षा पूरा गर्ने बाटो तय गर्नुछ । म यस गाउँसभा समक्ष यो राष्ट्रिय आकांक्षासँग जोडिने कार्यक्रम र सल्लाह सुझावहरुको पनि निरन्तर अपेक्षा गर्दछु र हामी समृद्ध लिखु निर्माणको अभियानमा सबै आग्रह पुर्वाग्रह र राजनीतिक दायराभन्दा माथि उठेर अघि बढ्न चाहान्छौं । हामीसँग भएका प्राकृतिक स्रोत र सम्पदाहरुको उपयोगको नीति र त्यसबाट आयआर्जन कसरी गर्ने । यसबारेमा पनि हामीले सामुहिक चिन्तन गर्दै पर्यटन र कृषिमा उद्यमशीलता तथा रोजगारी सिर्जना गर्नुपर्नेछ ।

लोकतन्त्रको आधारस्तम्भको रूपमा एवं जनताले महसुस गर्न सक्ने र भेट्न सक्ने सरकारको रूपमा रहेको स्थानीय सरकारसंग जनताको विकास प्रतिको उच्च आकांक्षालाई समायोचित सम्बोधन गर्दै समग्र गाउँपालिका समृद्धि तर्फ तिब्र गतिको यात्रा तय गर्नु पर्ने अवस्थामा स्थानीय सरकार रहेको छ । यस बीचमा स्थानीय सरकारको स्वरूपलाई संविधान प्रदत्त व्यापक क्षेत्राधिकार भएको वलियो स्थानीय सरकारको रूपमा रूपान्तरण गर्ने प्रक्रियालाई सगंसगै सावधानीपूर्वक अघि बढाउनु परेको छ । यस्तो जटिल र चुनौतिपूर्ण मोडमा लोकतन्त्रको संस्थागत विकास गर्न सदा सजग र संवेदनशील रहि स्थानीय सरकार काम गर्दछ, नतिजा ल्याउँदै अघि बढ्दछ ।

नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको तीन तहको सरकार, त्यसका अधिकार क्षेत्र संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकार बीचको सहकार्य, समन्वय र सहअस्तित्व समेतको मर्म अनुसार नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले प्रस्तुत गरेको दिगो विकासको लक्ष्य प्राप्ति सहितको नीति तथा कार्यक्रम समेतलाई हृदयंगम गरी स्थानीय सरकार संचालनको पूर्व अभ्यासलाई गाउँसभा तथा कार्यपालिकामार्फत पारित ऐन, नियम तथा कार्यविधि साथै लिखु गाउँपालिकाको दृष्टि शुशासन मार्फत समृद्धि सोचका साथ आर्थिक वर्ष २०७९/०८० नीति तथा कार्यक्रम तय गरिएको छ ।

सभाध्यक्ष ज्यू,

हाल कोभिड महामारीको विषम परिस्थिती पश्चात गुञ्जिएको अर्थतन्त्र अनुसार स्थानीय सरकारलाई प्राप्त बजेटको दायरामा रहि आ.व. २०७९/०८० को लक्ष्य भौगोलिक, क्षेत्रिय, वर्गिय, सन्तुलन कायम गर्दै आर्थिक प्रशासनिक एवं राजनैतिक शुशासन मार्फत सुखी सम्मुनत न्यायपूर्ण तथा समृद्ध लिखुको निर्माण गर्ने रहेको छ । स्थानीय सरकार जनभावना, जनआकांक्षा र आवश्यकताका आधारमा स्थानीय नागरिकको जीवनस्तरमा सुधार गर्न तथा विकास र अपेक्षा पूरा गर्न दृढ संकल्पका साथ अगाडि बढिरहेको छ । भौतिक संरचना पर्याप्त नहुनु, कर्मचारी र अन्य स्रोतसाधनको कमी हुनु तथा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच आयोजनाको वर्गीकरण समयमा नहुनु जस्ता अनेकन प्रतिकूलताका बाबजुद स्थानीय सरकारले काम गर्नुपर्ने व्यहोरा यस गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहान्छु ।

नेपालको सन्दर्भमा स्थानीय सरकार नवीनतम् प्रयोग भएकाले स्थानीय सरकारको सुशासन, विकास र समृद्धिको लागि स्थानीय सरकार सञ्चालनका क्रममा स्थानीय तहलाई प्राप्त अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा २७ वटा महत्वपूर्ण ऐन, ४५ वटा नियम, कार्यविधि, मापदण्ड तथा निर्देशिका जारी भई कार्यान्वयनमा आएका छन् । यसबाट स्थानीय सरकारलाई संविधान एवं कानून वमोजिम प्रदत्त

विधायिकी अधिकारको संस्थागत हुँदै गएको र गाउँपालिकामा कानुनी र कार्यविधिगत आधार तयार भई काम कारवाहीमा थप सहजता प्राप्त भएको छ ।

स्थानीय तहमा न्यायीक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न नेपालको संविधान र कानून बमोजिम न्यायीक समिति गठन भई न्यायीक समिति समक्ष दर्ता भएका विवादहरूको आपसी छलफल र मेलमिलापको माध्यमबाट समाधान गरिनेछ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ४७ ले व्यवस्था गरेको न्यायीक समितिको अधिकार क्षेत्रको मेलमिलापको माध्यमबाट विवाद समाधान गर्न सूचीकृत मेलमिलापकर्ताको क्षमता अभिवृद्धी गरी कामकारवाही अगाडि बढाइनेछ ।

नेपालको संविधानको अनुसूचि ८ को बुँदा नं. ४ मा उल्लेखित स्थानीय कर संकलनका लागि आवश्यक ऐन, नियमावली तथा कार्यविधि बनाई स्थानीय कर संकलन गरिनुका साथै व्यवसाय दर्ता लगायत राजश्वको स्रोतको दायरा फराकिलो बनाई चालु आर्थिक वर्ष ०७९/०८० आन्तरिक आय रु. **६९ लाख ९५ हजार ३ सय १८** प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ ।

शैक्षिक सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत स्थानीय स्तरको शैक्षिक ज्ञान, सीप र प्रविधिको संरक्षण, प्रवर्धन र स्तरीकरण गर्न गाउँ शिक्षा समितिको गठन गरिएको छ । आधारभूत तहको परीक्षा सञ्चालन, अनुमगन र व्यवस्थापन गर्न गाउँपालिकाको शिक्षा ऐन तथा नियमावली बमोजिम गठित परीक्षा व्यवस्थापन समिति मार्फत कक्षा आठको परीक्षा मर्यादित एवं व्यवस्थित रूपमा सम्पन्न गरिनेछ । विद्यालयमा प्रविधिको विस्तार तथा शैक्षिक सामग्री निर्माणका लागि सहयोग गरिनेछ । सामूदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत छात्राहरूलाई व्यवस्थित रूपमा सेनिटरी प्याड वितरण गरिनेछ । गाउँपालिका भित्र रहेको आधारभूत विद्यालयहरू मध्येबाट छनौट गरी कुनै एक विद्यालयलाई नमूना विद्यालयको रूपमा संचालन गर्दै लगिने व्यवस्था मिलाईनेछ । सामूदायिक विद्यालयहरूमा गुणस्तरीय शिक्षाका लागि गुरुयोजना बनाइ शिक्षाको स्तरोन्नती गरिनेछ । सवै सामूदायिक विद्यालयलाई सूचना तथा संचारको पहुँच पुर्याउने कम्प्युटर शिक्षा उच्चतम प्रयोगमा ल्याइनेछ ।

गाउँपालिकाले सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रकृत्यामार्फत चालु आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा स्थानीयस्तरको विकासका लागि वार्षिक योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । त्यस्तै संस्थागत सुशासन र सेवा प्रवाह संग जोडिएका योजना तथा कार्यक्रमलाई निरन्तरा दिदै जनप्रतिनिधिहरूको भूमिका नीति

निर्माण र विकास निर्माणको अगुवाइ, अनुगमन एवं जनताको सुख दुःखमा साथ दिने गरी स्थानीय सरकार सशक्त बनाइनेछ ।

स्थानीय सरकारले आफ्नो कार्य सञ्चालन गर्दा लागत न्यूनीकरण, स्रोत साधनको अधिकतम उपयोगको लागि नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारसँग साझेदारी एवं संयुक्त व्यवस्थापनमा पूर्वाधार निर्माण लगायतका कार्य गरिनेछ । प्रदेश, संघका विभिन्न कार्यक्रम तथा आयोजना समन्वय, सहकारीता र सहअस्तित्वका साथ साझेदारी कार्यक्रम गरिनेछ । गाउँपालिका भित्र रहेका प्रमुख सडकहरूलाई संघ, प्रदेशसँगको साझेदारी कार्यक्रम गरि स्तरोन्नती गरिनेछ । वडास्तरीय प्रमुख सडकको स्तरोन्नती गरिनेछ । वातावरण संरक्षणलाई समेत मध्ये नजर गरि नयाँ ट्रयाक खन्ने क्रमलाई क्रमशः नियन्त्रण गरि लगिनेछ । प्रमुख पूर्वाधार बिकासका लागि सम्पूरक कोषको व्यवस्था गरिनेछ । बाह्रै महिना मोटर चल्ने गरि सडकको व्यवस्थापन वडा नं. १ देखि ९ सम्म जोड्ने गाउँपालिका चक्रपथ सडक स्तरोन्नती तथा कालोपत्रे गरिनेछ । गाउँपालिका भित्र विगतदेखि सञ्चालित क्रमागत आयोजनाहरूलाई आगामी आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिइनेछ ।

नयाँ संरचना, कर्मचारी अभाव, भौगोलिक कठिनाई, कानूनी अस्पष्टता र अन्यौलताका बावजूद पनि सार्वजनिक सेवा प्रवाह र सुशासनलाई पहिलो प्राथमिकता दिंदै जनताको सुख दुःखमा अभिभावकत्व ग्रहण गर्दै सम्पूर्ण वडामा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारसँग समन्वय र सहकार्य गर्दै सेवा प्रवाह मार्फत गाउँ गाउँमा सिंहदरवारको अनुभूति गराउन स्थानीय सरकार सदा प्रयत्नशील रहनेछ । जेष्ठ नागरिक तथा पूर्ण अपाङ्ग घर शिविर कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।

स्वास्थ्य सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत प्रत्येक नागरिकलाई राज्यबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क प्राप्त गर्न पाउने संवैधानिक अधिकारलाई प्रत्याभूत गर्न स्थानीय सरकारले स्वास्थ्यकर्मी लगायतको सुविधा सहित ९ वटा स्वास्थ्य चौकी, १९ वटा खोप केन्द्र र १८ वटा गाउँघर क्लिनिक संचालन भईरहेको छ र जनतालाई स्वास्थ्यको पहुँचबाट टाढा हुन नदिनको लागि आवश्यकता महशुस गरी सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई पनि स्थापना गरी सेवा प्रवाह भई रहेको छ । सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा वर्थिङ सेन्टरको व्यवस्थापन गरिनेछ । त्यसैगरी नागरिकहरूको सेवाको लागि सवै वडामा चिकित्सक सहितको घुम्टि टोली मार्फत स्वास्थ्य परीक्षण गरिनेछ । साथै गर्भवती महिलाहरूको लागि सहजै स्वास्थ्य संस्थामा गर्भवती परीक्षण किटको व्यवस्था गरिएको छ र गर्भवती महिलाहरूको लागि ग्रामीण अल्ट्रा साउण्ड कार्यक्रम प्रत्येक वडाको स्वास्थ्य चौकीमा गई शिविरको रूपमा संचालन गरिनेछ भने पोकली स्वास्थ्य चौकी र गाम्नाडटार स्वास्थ्य चौकीमा नियमित रूपमा सेवा प्रवाह गरी रहेको र विभिन्न

सहयोगी संस्थाहरूको सहयोगमा स्वास्थ्य सम्बन्धी वृहत्त शिविर समेत संचालन गरी स्वास्थ्य सेवा नागरिकको घरघर सम्म विस्तार गरी नागरिकको स्वास्थ्य सम्बन्धि मौलिक हकप्रति स्थानीय सरकार प्रतिवद्ध रहनेछ ।

स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत स्वास्थ्य चौकी गाम्नाडटारमा डाक्टर, स्टाफ नर्स, ल्याव असिस्टेन्सको व्यवस्थापन भई सकेको हुँदा नियमित ECG, USG, LAB तथा डाक्टर सेवा सञ्चालनलाई थप व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ । गाउँपालिकास्तरीय पाँच शैयाको अस्पतालको निर्माणलाई चाडै सम्पन्न गरी सेवा प्रवाह गरिनेछ । प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रको सेवालाई चुस्त दुरुस्त बनाई स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराईनेछ ।

पूरानो चिकित्सा पद्धति आयुर्वेद शिक्षाप्रति जागरण ल्याउन सबै वडामा आयुर्वेद कार्यक्रम सहित आर्थिक रुपले विपन्न, वृद्ध, असक्त अवस्थामा रहेका, असहाय एकल महिला, अपाङ्गता भएका, वालवालिका, आफ्नो हेरचाह आफैं गर्न नसक्ने नागरिकलाई नागरिक सम्मान कार्यक्रम गरिनेछ । योग, फिजियोथेरापी, आयुर्वेद र जडिबुटीको माध्यमबाट नागरीकलाई स्वस्थ बनाउने अभियान सञ्चालन गरिनेछ । पोकली आयुर्वेद औषधालय तथा गाउँपालिकास्तरीय आयुर्वेद कार्यालयलाई स्तरोन्नती गरी सम्पूर्ण वडाहरूमा सेवा बिस्तार गरीदै लगिनेछ । प्रत्येक वडा तथा टोलटोलमा नागरिक आरोग्य समिति गठन गरी सेवालाई थप चुस्त बनाईनेछ ।

कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन एवं लगनशिलतालाई उच्च प्रशंसा गर्दै सेवा प्रवाहमा चुस्तता दिइनेछ । कर्मचारीहरूलाई प्रोत्साहन गर्न आन्तरीक पर्यटन प्रवर्धनार्थ पर्यटन काजको व्यवस्थालाई थप मजवुत बनाउदै लगिनेछ । स्थानीय सरकारका प्रतिफलहरूलाई नागरिक समक्ष पुर्याउन कर्मचारीबाट भएको सकारात्मक भूमिकाको उच्च मूल्यांकन गर्दै उत्कृष्ट कर्मचारीलाई सम्मान गरिने छ । रिक्त दरवन्दी परिपूर्ति गरिनेछ ।

विकासमा निश्चित उद्देश्य हासिल गर्न अपनाईने रणनीति, समय, क्रियाकलापहरू र साधन श्रोतको संयोजन गरी योजनावद्ध विकासको शुरुवात गर्न स्थानीय सरकारको आवधिक गुरु योजना तयार गरी तिव्र रुपमा काम संचालनलाई अगाडी बढाइनेछ ।

नागरिकको सूचनाको हक स्थापित गर्दै स्थानीय सरकारका सूचनाको सही प्रवाहीकरण गर्ने अपेक्षा लिईएको छ । सूचना प्रविधिलाई थप प्रभावकारी बनाउन सम्पूर्ण वडा कार्यालयहरूमा ईन्टरनेटको जडान

गरिनेछ । त्यस्तै सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम मार्फत स्थानीय सरकारको सेवा प्रवाह प्रतिको आम नागरिकको धारणा बुझ्ने कार्य समेत गर्ने नीति लिइनेछ ।

स्थानीय सरकारले गाउँपालिका भित्र प्राकृतिक तथा मानवीय सृजित कारणबाट हुन पुगेका घटनाहरूको तत्कालै सम्बोधन गरी स्थानीय सरकारको अनुभूति दिने प्रयास गर्दै आएको छ । त्यसका लागि विपद् व्यवस्थापन कोषबाट वजेट प्रवन्ध गर्नुका साथै असाध्य रोग लागेका विपन्न नागरिकको स्वास्थ्य उपचारार्थ आर्थिक सहायता समेत प्रदान गरिनेछ । दिर्घ रोगी र नियमित औषधी सेवन गर्नेहरूको लागि स्वास्थ्य सहूलियत दिइनेछ । सबै ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गहरूलाई परिचय-पत्र वितरण कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ । युवा, महिला क्षमता विकास तथा अभिवृद्धि तथा सशक्तिकरण कार्यक्रम लगायत लक्षितवर्ग सँग सम्बन्धित कार्यक्रम समेत संचालन गरीनेछ ।

स्थानीय सरकारले लिएका नीतिहरूको कार्यान्वयनबाट स्थानीय नेतृत्वको विकास र स्थानीय शासन पद्धति सुदृढ हुने प्रशस्त आधारहरू तयार भएका छन् । स्थानीय सरकार स्थापना कालदेखि भएका संस्थागत विकासका लागि यो सरकार हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछ ।

सभाध्यक्ष ज्यू

यस प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रमले मानवीय क्षमता विकास, पूर्वाधार निर्माण, उद्भमशीलता र रोजगारी वृद्धि, स्थानीय नेतृत्व विकास, दिगो विकास, प्रभावकारी सेवा प्रवाह, भौगोलिक, क्षेत्रीय, वर्गिय, सन्तुलन कायम गर्दै सम्मुनत न्यायपूर्ण र कानूनी शासनको प्रत्याभूतिलाई प्राथमिकतामा राख्दै समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको राष्ट्रिय आकाङ्क्षा पूरा गर्ने तर्फ केन्द्रित रहनेछ ।

पोकली झरना, भोल्टेकोट गढी, नर्मदेश्वर महादेव मन्दिर, बाङ्गे पिपल महादेवथान, मौला मन्दिर, मैताकुन्ता ढुंगढुंगे मन्दिर, दुग्देश्वर मन्दिर, गुप्तेश्वर मन्दिर, रामेश्वर पशुपति मन्दिर, कुण्डलेश्वर महादेव मन्दिर, भकारे ढुंगा, श्रीचौर, महाकाली देविथान, कालीदेवि थान, चण्डीथान, सेति देविथान, जालपादेविथान, सिद्धथान, राम लक्ष्मण पाइला, साम्देम छेलिङ गुम्बा, साङ्गे छोलिङ गुम्बा, प्यागर ग्याल्बो, किरात भोल्टेकोट, दुर्योचन्द्र खनुवा पोखरी, चुलाचुली देवी मन्दिर, चुलि डाँडा लगायत गाउँपालिका भित्रका प्राकृतिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक महत्वका क्षेत्रलाई पर्यटकीय क्षेत्रको रूपमा विकास गर्दै पर्यटकीय सडक निर्माण गरी गाउँपालिकाको पहिचान तथा अर्थतन्त्रको आधारशिलाको रूपमा विकास गरिनेछ । यसको लागि पर्यटनमैत्री संरचना निर्माण तथा पर्यटन पूर्वाधार निर्माण गर्न

विस्तृत पर्यटन गुरुयोजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । निजी क्षेत्रसँग समेत हातेमालो गरी लिखुको पर्यटकीय पूर्वाधार विकासका कार्य अगाडि बढाइनेछ ।

जोखिम युक्त वस्ती पहिचानका साथै सुकुम्वासी तथा विपन्न नागरिकको पहिचान र अभिलेख व्यवस्थापनलाई व्यवस्थित गरी सुकुम्वासी तथा विपन्न नागरिक सम्बन्धी जीविकोपार्जन र वसोवासको व्यवस्थापनका लागि उचित प्रवन्धका लागि पहल गरिनेछ । दुर्गम बस्तीहरूलाई प्राथमिकतामा राखी सुरक्षित नागरिक आवास तथा जनता आवास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

गाउँपालिकाको भौगोलिक क्षेत्रभित्र संचालन हुने सहकारी संस्थाको दर्ता, अनुमति, नियमन र व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउदै स्थानीय सहकारी संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि गरी सहकारी संस्थाको प्रवर्द्धन, परिचालन र विकास गरिनेछ । सहकारी सम्बन्धी स्थानीय तथ्यांक व्यवस्थापन र अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी दैनिक उपभोग्य वस्तु, कृषि, वन, मत्स्य तथा पशुजन्य पदार्थ उत्पादन र विक्री वितरण गर्ने सहकारीलाई प्रवर्द्धन गरी प्रोत्साहन गरिनेछ ।

कृषि, सिचाईलाई साना सिचाई कार्यक्रमसँग साझेदारी गरी तथा एक घर एक धारा खानेपानी कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिई निरन्तरता दिइनेछ । अनुदानमा आधारित विविध कृषिजन्य सामग्री वितरण गरी कृषिमा आधुनिकीकरण गर्ने नीति अख्तियार गरिनेछ । टेक्सिसियन फार्मर डे कार्यक्रम सञ्चालनको लागि ग्रामोदय युगकवी सिद्धिचरण माध्यमिक विद्यालयका कृषि प्राविधिक विज्ञसँग साझेदारी कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ । आगामी वर्ष कृषि पकेट क्षेत्र घोषणा गरी व्यावसायिक खेतीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । वडाहरूमा कृषि संकलन केन्द्र र गाउँपालिकास्तरीय बिउ बैंक सञ्चालनमा ल्याइनेछ । किसान सूचीकरण, बाली र पशुपन्छी बिमा कार्यक्रमलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।

गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र व्यापार, व्यवसाय वा सेवामा पूँजीगत लगानी र आर्थिक कारोवारको आधारमा व्यवसाय कर लगाइदै आएकोमा यसलाई थप व्यवस्थित गर्न साना तथा ठूला व्यवसायलाई अनिवार्य रूपमा दर्ता एवं नवीकरणको दायरामा अगाडी बढाउदै लगिनेछ । गाउँपालिका भित्रका वस्तीहरूमा स्थानीय उत्पादन विक्री बजार लाई व्यवस्थित बनाउदै स्थानीय हाटको व्यवस्था गरिनेछ । गाउँपालिका भित्रका कृषकहरूले उत्पादन गरेका बस्तुहरूलाई संलकन केन्द्रमा व्यवस्थित गर्दै बजारीकरणलाई थप मजबुत बनाइनेछ । लघुउद्यम बिकास कार्यक्रम अन्तर्गत नयाँ लघु उद्यमी उत्पादन सिर्जनालाई बढावा दिदै लगिनेछ ।

सभाध्यक्ष ज्यू,

स्थानीय सरकारको सेवा प्रवाहलाई सूचना प्रविधिसहितको सेवा सँग जोड्न गाउँपालिका तथा सबै वडाबाट प्रदान गरीने सेवालाई अनलाईन माध्यमबाट सेवा प्रवाह गर्न कार्यक्रम ल्याईनेछ ।

गाउँपालिकाबाट नक्सापास नगरी भौतिक संरचना तथा घर निर्माण गर्ने र स्वीकृत मापदण्ड विपरित निर्माण कार्य गरिएका संरचनालाई कानुनी दायरामा ल्याइ त्यस्ता कार्य गर्नेलाई निरुत्साहित गरिनेछ । गाउँपालिकाले तोकेको सडकको अधिकार क्षेत्रभित्र बनेका संरचना जुनसुकै वखत हटाईनेछ र गाउँपालिका भित्र रहेका सम्पूर्ण घरहरुको नक्सा पास गरिनेछ ।

जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गरी विकास र सेवा प्रवाहमा गुणस्तर कायम गर्न तालिम, प्रशिक्षण र अभिमुखीकरणका साथै भ्रमण अवलोकन गराईनेछ । त्यसै गरी गाउँपालिका अध्यक्षले उपाध्यक्ष, वडाध्यक्ष तथा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसँग र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले शाखा प्रमुख तथा कर्मचारीसँग मापन योग्य सूचकहरूसहित कार्यसम्पादन सम्झौता गरी सम्बन्धित पदाधिकारीहरुलाई नतिजा प्रति थप जवाफदेही बनाईनेछ ।

सभाध्यक्ष ज्यू,

ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपांगता भएका व्यक्ति, विधुवा, वालवालिका लगायतलाई नेपाल सरकारबाट सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्रत्याभूत गरिदै आएकोमा स्थानीय सरकारले आर्थिक र सामाजिक रुफमा जोखिम रहेका नागरिकहरुलाई सुरक्षा प्रदान गर्न तथा सभ्य र लोककल्याणकारी राज्य व्यवस्थाका लागि सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रणालीलाई चुस्त बनाउन आवश्यक कार्य गरिनेछ । लैङ्गिक हिंसा निवारणको लागि संरक्षण कोष गर्भवती तथा सुत्केरी महिला कोष स्थापना गरिनेछ । बृद्ध बृद्धाहरुलाई उचित तरीकाले पालन पोषण गर्ने बुहारीहरुलाई प्रोत्साहन स्वरुप सम्मान गरिनेछ । साथै विपन्न सुकुम्वासी हरूलाई सहूलियतका कार्यक्रमहरु गरिदै लगिने छ र विपदमा परि मृत्यु भएकालाई कामकाज खर्च दिईने छ ।

गाउँपालिका भित्रका आधारभूत तथा माध्यमिक विद्यालयलाई वालमैत्री बनाउनुका साथै सबैका लागि शिक्षा अभियान संञ्चालन गरी प्राविधिक शिक्षालय स्थापनाका लागि प्रोत्साहन र थप सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । प्रचलित ऐन, नियमलाई कडाईका साथ पालना गरी विद्यार्थी सिकाइ उपलब्धिको परीक्षण र व्यवस्थापन समेत गरी विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धी मार्फत सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधार कार्यक्रम, मर्मत सम्भार, सञ्चालन र व्यवस्थापनलाई विशेष जोड दिईनेछ ।

गाउँपालिका भित्रका नागरिकहरूलाई सफा र स्वच्छ खानेपानी उपलब्ध गराउन विभिन्न संघ संस्थासँग सहकार्य गरी खानेपानी आयोजनाहरू सञ्चालन गरिनेछ । पानीका मुहानहरूको संरक्षण एवं आवश्यक ठाउँमा लिफ्ट प्रविधिको पूर्वाधारहरू तयार गरिने छ । गाउँपालिकाले गुरु योजना बनाइ एक घर एक धारा खानेपानी आयोजनालाई प्राथमिकता दिई कार्यान्वयन गरिनेछ । बैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी कार्यलाई निरन्तरता दिदै लगिनेछ ।

समृद्धि र विकास निर्माणको आधार, महिलाको क्षमताको विकास नारालाई कार्यान्वयन गर्दै गाउँपालिका क्षेत्रभित्र महिला सशक्तिकरणका साथै उद्धमशिलताको विकास गर्न उपाध्यक्षसँग महिला कार्यक्रम तथा सहायता कक्ष संचालन गरिनेछ ।

बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू सँगको सहकार्यमा सवै नागरिकरुमा बैंक तथा वित्तीय साक्षरता अभिवृद्धि गर्न आगामी वर्षहरूमा सघन रुपमा वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम संचालन गरिदै लगिनेछ ।

गाउँपालिकाले संकलन गर्दै आएको कर, राजस्व, शुल्क आदिलाई थप व्यवस्थित र नियमन गरिनेछ । यस गाउँपालिका हाम्रो कर, समृद्ध बनाउने हाम्रै रहर भन्ने नारालाई साकार पार्न असल कारदातालाई सम्मान र तोकिएको समयमै कर तिर्ने करदातालाई विशेष छुटको व्यवस्था गरिनेछ ।

जनसांख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कुल गार्हस्थ्य उत्पादन, प्रतिव्यक्ति आय, मानव विकास तथा लैंगिक सशक्तिकरण सूचांक, राजश्व तथा आय व्यय समेतको तथ्यांक संकलन र प्रशोधन गरी नवीनतम प्रविधियुक्त र राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवद्धता र पाश्च चित्र तथा स्रोत नक्साको अद्यावधिक अभिलेखन गरिनेछ ।

सार्वजनिक तथा सरकारी सम्पत्तिको अभिलेख राखी संरक्षण र सदुपयोग गरिने छ । सबै सार्वजनिक जग्गा र गाउँपालिका भित्र रहेका सम्पूर्ण विवरणको तथ्याङ्क संकलन गरि यथार्थ खाका तयार गरिनेछ ।

लिखु गाउँपालिका भित्र रहेका जडिबुटीहरूलाई पहिचान गरी उत्पादन र प्रशोधनमा जोड दिई उद्योग संचालनलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । गाँपालिकामा आवश्यक अनुसार औधोगिक क्षेत्र बिस्तार गरिनेछ । गाउँपालिकामा स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा लागू गरिनेछ । विवाद समाधानको लागि मेलमिलाप तथा मध्यस्थता सेवालाई न्यायीक समिति मार्फत थप प्रभावकारी बनाईनेछ । मेलमिलाप मार्फत विवाद समाधान गरी शान्ति स्थापना गर्न प्रभावकारी रुपमा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरि मेलमिलाप कर्तालाई प्रोत्साहित गर्दै लगिनेछ ।

गाउँपालिका भित्रका खेतीयोग्य जमिन तथा वाँझो जमिनमा आवश्यक सिँचाइको व्यवस्था गरी कृषि उत्पादन बढाईनेछ । पशुपालन तथा कृषि कार्यका लागि दीर्घकालीन योजना तयारी गरी कृषि सडक तथा स्थानीय स्तरका सिँचाइ प्रणालीको निर्माण गरिनेछ । कृषि लगायत विकासका पक्षहरूमा व्यापक छलफल तथा स्थानीय सरकारका कामकारवाहीमा एकरूपता एवं सामान्जस्यता कायम गर्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । बाझो जमिनहरूमा वृक्षारोपण गरिनेछ । भू-क्षय रोकथामका कार्यक्रमहरू संचालन गरि आवश्यकता अनुरूप निरन्तरता दिदै लगिनेछ ।

स्थानीय स्तरमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, पूर्व सूचना प्रणाली, खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्वभण्डारण, नदी कटान तटबन्ध, नदी र पहिरोको नियन्त्रण, विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्सांकन तथा वस्तीहरूको पहिचान र स्थानान्तरण गर्नका लागि पहल गरिनेछ । विपद् व्यवस्थापनका लागि सबै वडामा गठित विपद् व्यवस्थापन समिति लाई थप क्रियाशील बनाउदै युवा परिचालनका लागि युवा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

बिदेशबाट फर्केका युवाहरूको तथाङ्क संकलन गरी उनीहरूमा भएको सीपलाई मध्यनजर गर्दै कार्यक्रम तय गरीनेछ । यूवाहरूको सीप र क्षमतालाई कदर गर्दै कार्यक्रम गरिनेछ । यूवाहरूलाई रोजगार प्रति उन्मुख गराउनको लागि र बेरोजगारबाट पिडित हुन नदिन यूवा लक्षित विभिन्न प्रकारका तालिमहरू संचालन गरी यूवालाई रोजगार प्रति उन्मुख गराईनेछ ।

एक वडा एक गौरवको आयोजना संचालन गरिनेछ । असारे विकासलाई आगामी वर्ष अन्त्य गर्न योजना सम्झौताका कार्यलाई श्रावण महिनाबाट शुरु गरिनेछ । साथै गौरवका आयोजना र मेशिनरी उपकरणको आवश्यकता पर्ने आयोजनालाई यथासम्भव कार्यान्वयन गरिनेछ । बाह्रै महिना चल्नेगरि सडकलाई स्तरोन्नती गरिदै लगिनेछ र खोलाहरूमा पक्कीपुल निर्माणका लागि प्रदेश संघसँग समन्वय गरी प्राथमिकताका आधारमा निर्माण गर्दै लगिनेछ ।

रोजगारमूलक कार्यक्रमका माध्यम मार्फत गरिवी न्यूनिकरण गर्न एक घर एक महिला सीपमूलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । गाउँपालिकालाई खाद्यान्न तथा तरकारी बिउ विजनमा आत्मनिर्भर बनाउन फलफूल तथा मसलाजन्य तरकारीको बीउविजनमा कृषकको मागलाई ध्यानमा राखि व्यवस्था मिलाउदै लगिनेछ ।

सभाध्यक्ष ज्यू,

जिल्ला प्रहरी कार्यालय र स्थानीय सरकारबीचको समन्वयमा सामुदायिक प्रहरी साझेदारी कार्यक्रम तथा लागुपदार्थ दुर्व्यसन सम्वन्धी कार्यक्रम सञ्चालन ल्याईनेछ ।

गाउँपालिका भित्र रहेको गुठीको समस्यालाई यथाशीघ्र सम्वोधन गर्न प्रदेश सरकार मार्फत नेपाल सरकार समक्ष आवश्यक पहल गरिनेछ ।

गाउँपालिका भित्र राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाका रूपमा संचालनमा रहेको लिखु एक वार लगायतका संघीय तथा प्रदेश सरकारबाट कार्यान्वयन हने आयोजना समयमा नै सम्पन्न गर्न स्थानीय सरकारका तर्फबाट आवश्यक सहयोग एवं समन्वय गरिनेछ । साथै गाउँपालिका सेवा क्षेत्र भित्र रहेका लघुजलविधुत उत्पादनका आयोजनाहरूलाई व्यवस्थित गर्दै केन्द्रिय बिद्युतिकरणलाई प्राथमिकता दिदै लगिनेछ र सवै वडाहरूमा केन्द्रिय बिद्युतीकरण जडान गरि उज्यालो लिखु अभियानलाई सार्थकता पारिनेछ ।

मोटेरेवल पुल एवम् झोलुङ्गे पुल निर्माणका लागि आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरिनेछ । पक्कीपुलहरूलाई प्राथमिकतामा राखि अगाडी बढाइनेछ ।

गैरसरकारी संघ संस्थामा आवद्ध रही गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कार्यरत रहेका संघ संस्थाको यथार्थ विवरण गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा अनिवार्य रूपमा अध्यावधिक गराउनुपर्ने नीति अविलम्ब लिईनेछ ।

सार्वजनिक प्रशासनलाई राजनीतिक सिद्धान्तबाट अलग राखी सरकारका नीति तथा कार्यक्रम निष्पक्ष रूपमा कार्यान्वयन गरी समृद्ध लिखु गाउँपालिका निर्माणमा समर्पित गराईनेछ ।

सामाजिक संजालमा व्यक्त हुने अमर्यादित तथा असभ्य व्यवहारहरूलाई कानुनी दायरामा ल्याई सभ्य समाज निर्माणमा जोड दिईनेछ । पारदर्शी सरकार निर्माणमा जोड दिँदै डिजिटल गाउँपालिकाको अवधारणा अगाडि बढाइनेछ ।

सभाध्यक्ष ज्यू,

यी नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट “लिखु गाउँपालिकाको दृष्टि सुशासन मार्फत समृद्धि” भन्ने नारालाई आत्मसाथ गर्दै समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको राष्ट्रिय आकांक्षा पूरा गर्न स्थानीय सरकारका प्रत्येक कार्यहरूको केन्द्रविन्दु आम नागरिक हुनेछन् । सबैलाई समान अवसर, समान अधिकार, उत्तिकै सुरक्षा, उत्तिकै सम्मानको प्रत्याभूति गरिनेछ ।

टारकेराबारीको सम्मटार भुभागलाई डि. पि. आर. गरी सहरी विकासको योजना ल्याइनेछ । कुण्डलेश्वर महादेवलाई लिखुको धार्मिक गहना मानी पूर्वाधार विकासमा पहल गरिनेछ । सुव्यवस्थित बस्ति विकास पूर्वाधार निर्माण कार्यलाई जोड दिइनेछ । प्रहरी प्रशासनलाई व्यवस्थित गर्न आवश्यक भवन निर्माण गरिनेछ । गाउँपालिकाको प्रशासकीय भवन निर्माण गरिनेछ । यौनहिंसा डिप्रेसन आत्महत्या नियन्त्रण जिवन महत्व सिकाउने कार्यक्रम गरिनेछ । महिला समस्या समाधान सहायता कक्ष सञ्चालन गरिनेछ । पाठेघर क्यान्सरका लागि VIA परीक्षण केन्द्र निर्माण गरिनेछ । स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । विद्यालय तहमा स्काउट कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । जेष्ठ नागरिक तथा पूर्ण अपाङ्ग लक्षित घर शिविर कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । १२ कक्षाको परीक्षा दिएर बसेका विद्यार्थी (नवयुवा) का लागि सीप विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । गर्भवती/सुत्केरी उद्धार सेवालाई निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा प्रदान गरिनेछ । विद्यालय प्र. अ. तथा वि. व्य. स. अध्यक्षलाई गुणस्तरीय शिक्षा अभियानका साझेदारी गराइनेछ । खेल र खेलाडिलाई प्रोत्साहन गर्दै खेलबाट गाउँपालिका चिनाउने अभियान सहित गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद आयोजना गरिनेछ साथै विद्यालय तहमा राष्ट्रपति रनिङ्गशिल प्रतियोगिता आयोजना गरिनेछ ।

अन्त्यमा, प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि सबैको सहकार्य र स्वामित्व अपरिहार्य छ । यसको सफल कार्यान्वयनका लागि सम्पूर्ण सरोकारवाला लगायत सबैको सद्भाव, र सहयोग हुनेमा विश्वस्त छु । गरिमामय यस गाउँसभाबाट रचनात्मक सुझावको अपेक्षासहित

धन्यवाद !

अस्मिता थापा
गाउँपालिका उपाध्यक्ष